

NYÍREGYHÁZI TÖRVÉNYSZÉK
Határozat száma:3.Bf.289/2016/22.

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám:	III/1469-0/2017
Érkezett:	2017 JÚL 12.
Példány:	1
Melléklet:	5
Kézelőiroda: 	
napján Nyíregyházán tartott ta-	

A Nyíregyházi Törvényszék a 2017. évi június hó 29. napján meghozta a következő

v é g z é s t :

A lopás büntette, valamint más bűncselekmény miatt [redacted] és a [redacted] ellen indított büntetőeljárást *felfüggeszti* és egyedi normakontroll iránti eljárás lefolytatását kezdeményezi az Alkotmánybíróságnál.

Az egyedi normakontroll iránti eljárásban a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 606/B. § (1) bekezdése b) pontja alaptörvény-ellenességének megállapítását és a hatályba lépésére, 2017. április 19-ére visszaható hatályú megsemmisítését *indítványozza*.

A végzés ellen nincs helye fellebbezésnek.

INDOKOLÁS

I.

[1] A Nyíregyházi Járásbíróság a 2016. február 6. napján meghozott ítéletében [redacted] vádlottat bűnösnek mondta ki lopás büntetében [Btk. 370. § (1) bekezdés és (4) bekezdés a) pontja] és bélyeghamisítás vétségében [Btk. 391. § (2) bekezdés és (4) bekezdés], amiért halmazati büntetésül 1 év 6 hónapi börtönbüntetésre ítélte, amelynek a végrehajtását 3 évi próbaidőre felfüggesztette; valamint 15.406.475 forintban meghatározott vagyonekobjást is elrendelt vele szemben, továbbá 389.374 forint bűnügyi költség megfizetésére kötelezte.

[2] Ugyanezen ítéletében a járásbíróság 500.000 forint pénzbírságot szabott ki a [redacted] szemben és 120.000 forint bűnügyi költség megfizetésére is kötelezte.

[3] Az elsőfokú ítélet ellen az ügyész fellebbezett [redacted] vádlott és a [redacted] terhére. A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Főügyészség [redacted] vádlottal szemben a járásbíróság ítéletében megállapított szabadságvesztés mellett pénzbüntetés kiszabását és a rávonatkozó vagyonekobjás mellőzését, valamint a [redacted] vel mint jogi személlyel szemben alkalmazott pénzbírság mértékének felemelését és az e gaz-

dasági társaságot érintő vagyoneklobzás 22.767.432 forintban történő meghatározását indítványozta.

[4] [REDACTED] vádlott és védője felmentés céljából fellebbezett a járásbíróság ítélete ellen.

II.

[5] Az elsőfokú ítélet elleni fellebbezések folytán az ügyben másodfokon eljáró törvényszék a járásbíróság által lefolytatott szakértői bizonyítás olyan hiányosságait észlelte, amelyekre tekintettel további bizonyítás felvételét tartotta szükségesnek, amire a másodfokú eljárás eddigi szakaszában már sor került.

[6] A Nyíregyházi Járásbíróságon 2014. június 5-én indult, s a törvényszékre 2016. május 9-én érkezett ügyben az újabb szakértői vélemény beszerzését követően a tanácselnök 2017. február 23-án 2017. június 9. napjára tűzte ki a tárgyalás folytatásának időpontját.

[7] A tanácselnök a tárgyalásra való felkészülés során észlelte, hogy a vádemelés előtt az ügy előadójával együtt eljár az ügyben a nyomozási bíró határozata elleni fellebbezés tárgyában.

[8] A Nyíregyházi Járásbíróság nyomozási bírója a 2014. február 27-én kelt 36.Bny.50/2014/2. számú végzésével a V-B. Kft. tulajdonát képező 4 ingatlan és 40 gépjármű zár alá vételét rendelte el 68.302.296 forint erejéig a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény [a továbbiakban: Be.] 159. §-ának (2) bekezdése alapján az ügyész indítványára a jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről szóló 2001. évi CIV. törvény [a továbbiakban: Jsztb.] 11. §-ának (1) bekezdésében foglaltakra figyelemmel.

[9] A nyomozási bíró határozata elleni fellebbezés folytán eljár törvényszék a 2014. február 27-én meghozott 3.Bnf.95/2014/2. számú végzésével azt annyiban változtatta meg, hogy a gépjárművek zár alá vételének elrendelését mellőzte. A büntető fellebbviteli tanács tagjai: [REDACTED] tanácselnök, [REDACTED] előadó bíró és [REDACTED] bírók voltak.

[10] Ezért a tanácselnök a 2017. június 7-én kelt bejelentésében más tanács kijelölését kérte a Be. 21. § (3) bekezdésének a) pontjában meghatározott kizáró körülmény fennállására tekintettel, amire a Be. 606/B. § (1) bekezdésének b) pontjának speciális átmeneti rendelkezése miatt nem került sor.

III.

[11] Az előbbiekből adódóan a törvényszék jelen ügy felülbírálatára kijelölt tanácsának a Be. olyan rendelkezése alapján kellene eljárnia, amely a bírói tanács álláspontja szerint ellentétes Magyarország Alaptörvényével [a továbbiakban: Alaptörvény] a következőkre tekintettel.

[12] Az Alkotmánybíróság 21/2016. (XI. 30.) AB számú határozatának 1. pontja szerint: „Az Alkotmánybíróság megállapítja: az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből eredő alkotmányos követelmény a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 21. § (3) bekezdés a) pontjának alkalmazásakor, hogy a büntetőügy további elin-

tézésében ne vegyen részt olyan bíró, aki az eljárás bármely korábbi szakaszában, így akár nyomozás során bíróként jár el.”

[13] Az idézett alkotmánybíróági határozat indokolása szerint „a büntetőeljárás vádelőkészítési szakaszában az előzetes letartóztatás időtartamának meghosszabbításáról döntő bírónak a büntetőügy érdemi elbírálásából történő kizárása a pártatlanság alkotmányos elvének oltalma alatt álló büntetőeljárési garancia. Az Alkotmánybíróság ezért arra a következtetésre jutott, hogy a Be. 21. § (3) bekezdés a) pontjának alkalmazásakor az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó alkotmányos követelmény a Be. 215. § (3) bekezdése szerint eljáró törvényszéki bírónak az ítélezésből történő kizárása”. (Indokolás [44].)

[14] Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz tárgyában hozott határozatának az idézett indokokon alapuló megállapítására tekintettel az Országgyűlés a 2017. évi XXIX. törvénnyel a Be. 21. § (3) bekezdésének a) pontját akként módosította, hogy „a vádemelést követően a bíróság eljárásából ki van zárva, aki az ügyben a vádemelés előtt nyomozási bíróként vagy a nyomozási bíró határozata elleni fellebbezés tárgyában eljár.”

[15] A Be. 21. § (3) bekezdésének módosított a) pontja tehát a nyomozási bíró felülbírált határozatának tárgyától függetlenül kizárja az abban résztvevő bírót a vádemelés utáni bírósági eljárásból. Ennélfogva a nyomozási bíró zár alá vétel tárgyában hozott határozata elleni fellebbezés elbírálásában résztvevő bíró is kizárt a vádemelést követő bírósági eljárásból.

[16] A kizárási ok fennállásának megítélése szempontjából annak sincs jelentősége, hogy a nyomozási bíró természetes vagy jogi személlyel szemben eljárva hozta-e meg a fellebbezés folytán felülbírált határozatát. A jogi személlyel szembeni büntetőjogi intézkedés alkalmazásáról ugyanis a Jszbt. 7. §-ának (1) bekezdése szerint – a 16/A. §-ában meghatározott esetet kivéve – a terhelt ellen indított büntetőeljárásban kell határozni. Ebből következően a bírósági ügynek a bírósági ügyvitel szabályairól szóló 14/2002. (VIII. 1.) IM rendelet [a továbbiakban: BÜSZ] 2. §-a 2. pontjának sematikus értelmező rendelkezésétől függetlenül jelen esetben a [REDACTED] vádlott és a [REDACTED] ellen indult eljárást nyilvánvalóan olyan ügynek kell tekinteni, amelyben az ennek elintézésére kijelölt tanács már a vádemelés előtt eljár a nyomozási bíró határozata elleni fellebbezés tárgyában.

[17] Ennek ellenére az ügy elintézésre kijelölt tanácsnak a másodfokú eljárást a Be. 606/B. § (1) bekezdésének b) pontjára figyelemmel le kellene folytatnia, miután az előbbi körülménytől eltekintve egyéb kizáró ok a tanács egyik tagjával szemben sem áll fenn.

[18] A Be. 2017 április 17-től hatályos 606/B. §-a ugyanis a következő rendelkezéseket tartalmazza: „(1) E törvénynek az egyes büntetőjogi tárgyú törvények módosításáról szóló 2017. évi XXIX. törvénnyel megállapított 21. § (3) bekezdés a) pontját a folyamatban lévő eljárásokban és a jogerős ítélettel elbírált ügyek tekintetében is alkalmazni kell azzal, hogy

a) e törvénynek az egyes büntetőjogi tárgyú törvények módosításáról szóló 2017. évi XXIX. törvény hatálybalépésének napját megelőző napon hatályban volt 207. § (6) bekezdésében meghatározott ügyekben, illetve a házi őrizet egy éven túli meghosszabbítása tárgyában a törvényszék egyesbírájaként eljáró bíró a 2013. november 22. után indult büntetőeljárások esetében minősül kizártnak,

b) a törvényszék másodfokú tanácsának tagjaként a 215. § (3) bekezdése alapján eljáró bíró a 2016. november 30. után indult büntetőeljárások esetében minősül kizártnak,

c) e törvénynek az egyes büntetőjogi tárgyú törvények módosításáról szóló 2017. évi XXIX. törvény hatálybalépésének napját megelőző napon hatályban volt 131. § (3) bekezdése, 138. § (3) bekezdése, 142. § (4) bekezdése, illetve 486. §-a alapján az ítélőtábla tanácsának tagjaként eljáró bíró a 2016. november 30. után indult büntetőeljárások esetében minősül kizártnak.”

[19] A törvényszék az idézett átmeneti rendelkezést a 2017. évi XXIX. törvény 21. § (3) bekezdés a) pontjának a folyamatban levő eljárásokban történő alkalmazására vonatkozó részének kivételével egészében alaptörvény-ellenesnek tartja, azonban az előtte folyamatban levő ügyben kizárólag a Be. 606/B. § (1) bekezdésének b) pontját kellene alkalmazni azáltal, hogy erre tekintettel köteles lenne felülbírálni a járásbíróság olyan ügyben hozott ítéletét, amelyből a Be. 21. § (3) bekezdése a) pontjának második fordulata kizárja.

[20] Ezért a törvényszék – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény [a továbbiakban: Abtv.] 25. §-ának (1) bekezdésében foglaltakra figyelemmel – a továbbiakban csupán ebben a körben kívánja kifejteni a Be. érintett rendelkezésével kapcsolatos alkotmányossági aggályait, mivel ennek a másodfokú elbírálás alatt álló ügyben történő alkalmazhatóságánál tágabb kontextusban való vizsgálata nyilván nem az eljáró bíró, hanem az Alkotmánybíróság kompetenciájába tartozik.

IV.

[21] A törvényszék ennek megfelelő részletességű alkotmányossági aggályainak lényege a következőkben foglalható össze.

[22] Az Alkotmánybíróság már a 34/2013.(XI. 22) AB számú határozatában kifejtette a következőket: „Az állam egyik fontos közjogi kötelezettsége, hogy érvényt szerezzen a büntetőjogi igénynek, amelyet az alkotmányos rend fenntartása, illetve a polgárok személyének és jogainak védelme követel meg a bűnös cselekménnyel szemben. Ugyanakkor az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésben rejlő jogállami garancia, és egyúttal az Alaptörvény IV. cikk, illetve az Alaptörvény XXVIII. cikk rendszerének oltalmi körébe tartozik, hogy a büntetőjogi igény érvényesítése, illetve a bűnösség megállapítása kizárólag a büntetőeljárás keretei között, a büntetőeljárásban biztosított alapvető garanciák megtartásával történjék. Ilyen alapvető, alkotmányos garancia többek között a tisztességes eljárásból fakadó követelményrendszer, az önvádra kötelezés tilalmának elvéből fakadó jogosítványok, a védelemhez fűződő jog és az ártatlanság védelme. Az alkotmányos védelem egyidejű oltalmát elvező eljárásjogi garanciák érvényesítése a jogállami működés feltétlen követelménye. Éppen ebből következik, hogy a büntetőjogi felelősségre vonás során a büntetőeljárás garanciái nem kerülhetők meg, és a legtöbb esetben nem is korlátozhatóak. A büntetőeljárás valamennyi garanciális, és egyéb szabálya egyetlen célt szolgálhat: egy múltban elkövetett cselekmény minél megalapozottabb feltárását. Míg az állami büntetőhatalmat érvényesítő hatóságok rendelkezésére álló jogkorlátozó eszközök alkalmazásának lehetősége a bűnügyi eljárások időszerű, hatékony és elsőbbséget élvező teljesítését segítik, addig a terheltet, valamint a védőjét megillető alkotmányos garanciák és ellensúlyok egyebek

között a tévedés esélyét igyekeznek minimálisra csökkenteni. A büntetőeljárás sikerének mércéjét elsősorban nem a bűnösség kimondása jelenti, hanem az, ha az eljárás a lehető legrövidebb időn belül volt képes a feljelentésben megjelölt tények valósághű rekonstruálására.” (Indokolás [43].)

[23] Ebből kiindulva a bíró tárgyalás előtti büntetőeljárási szerepének a pártatlansággal való alkotmányos összefüggéseit vizsgálva a Alkotmánybíróság „arra a felismerésre jutott, hogy a vádemelés előtt a gyanú megalapozottságát illetően a bizonyítékokról való előzetes állásfoglalás csakúgy, mint a büntetőügyre vonatkozó olyan adatok megismerése, amelyeket a tárgyalás során nem használnak fel bizonyítékként, mind olyan körülményeknek tekinthetők, amelyek alapján a nyomozási bíró jogkörében korábban eljáró ítélkező bíróság tagjainak pártatlanságát kétely övezheti. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése egyfelől alapvető jogot biztosít a pártatlan bírói eljárás-hoz, másfelől pedig a pártatlanság alkotmányos elvének érvényesítése nélkülözhetetlen ahhoz, hogy a bírói döntések a tények valósághű megállapításán nyugodjanak, és így a véglegesség igényével léphessenek fel a társadalomban. Különösképpen igaz ez azokban az eljárásokban, amelyekben az alkotmányos alapokon nyugvó ártatlanság vélelmének kétséget kizáró megdöntése, illetőleg később helyrehozhatatlan jogkövetkezmények alkalmazása a kérdés. Ennek megfelelően a pártatlanság elve a jogalkotótól azt követeli meg, hogy olyan büntetőeljárási törvényt alkosson, amelynek szabályai képesek garantálni az eljáró bíró pártatlanságának megőrzését veszélyeztető helyzetek elkerülését, míg a jogalkalmazókkal szemben azt a kívánalmat fogalmazza meg, hogy ezeket a büntetőeljárási rendelkezéseket az Alaptörvény 28. cikkben foglaltaknak megfelelően, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összhangban értelmezzék.” (Indokolás [53].)

[24] Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság a szóban forgó határozatának 1. pontjában megállapította, hogy: „Az Alkotmánybíróság megállapítja: az Alkotmánybíróság jelen határozatának kihirdetését követően indult büntetőeljárásokban az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó alkotmányos követelmény, hogy a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 207. § (6) bekezdése szerint eljáró bíró ugyanezen törvény 21. § (3) bekezdés a) pontjának megfelelően a bíróság további eljárásából ki van zárva.”

[25] A bírói pártatlanság alkotmányos követelményrendszerének e határozat szerinti tágabb értelmezési kontextusában tükröződő alkotmánybíróági értelmezés kiteljese-dését jelentette az Alkotmánybíróságnak az alkotmányjogi panasz tárgyában hozott 21/2016.(XI. 30.) AB számú határozata, amelynek 1. pontja szerint: „Az Alkotmánybí-róság megállapítja: az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből eredő alkotmányos követelmény a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 21. § (3) bekezdés a) pontjának alkalmazásakor, hogy a büntetőügy további elintézésében ne vegyen részt olyan bíró, aki az eljárás bármely korábbi szakaszában, így akár a nyomozás során bí-róként járt el.”

[26] E határozat indokolásának érvrendszere – a 8/2013.(III. 1.) AB számú határozat-ban is rögzítettekre történő visszautalás mellett – alapvetően a 34/2013.(XI. 30.) AB számú határozat indokolásán alapul, amelynek végkövetkeztetése szerint „a Be. 21. § (3) bekezdés a) pontjának alkalmazásakor az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó alkotmányos követelmény a Be. 215. § (3) bekezdése szerint eljáró tör-vényszéki bírónak az ítélkezésből történő kizárása.” (Indokolás [45].)

[27] Az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdése szerint pedig: „Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

[28] Ezen alkotmányossági kritériumok közül a pártatlanság értelmezésére vonatkozóan kialakított alkotmánybírósági jogértelmezésnek megfelelően módosította a jogalkotó a Be. 21. § (3) bekezdésének a) pontjában meghatározott norma tartalmát a következő általános indokolással.

[29] „Az Alkotmánybíróság a 21/2016. (XI. 30.) AB határozatában megállapította, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből eredő alkotmányos követelmény a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 21. § (3) bekezdés a) pontjának alkalmazásakor, hogy a büntetőügy további elintézésében ne vegyen részt olyan bíró, aki az eljárás bármely korábbi szakaszában, így akár a nyomozás során bíróként járt el.

A 21/2016. (XI. 30.) AB határozat indokolása szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt pártatlanság követelménye megkívánja, hogy a büntetőügy további elintézésében ne vegyen részt olyan bíró, aki az eljárás bármely korábbi szakaszában, így akár a nyomozás során bírói feladatokat látott el, ugyanis azzal szükségszerűen együtt jár a bizonyítékok bizonyos szintű, előzetes értékelése. E körben nincs alapvető különbség a nyomozási bíró, a nyomozás során a törvényszéknek az előzetes letartóztatás egy éven túli hosszabbítása tárgyában eljáró bírójára, vagy a nyomozás során az előzetes letartóztatás elrendelése, illetve meghosszabbítása tárgyában hozott elsőfokú bírósági határozat elleni fellebbezést elbíráló másodfokú bíróság tanácsa tagjainak feladatai között. Ebből fakadóan pedig a Be. 21. § (3) bekezdés a) pontjának – amely szerint a bíróság további eljárásából ki van zárva, aki az ügyben nyomozási bíróként járt el – szűkítő értelmezése sem lehet alkotmányosan megalapozott.

A bíró kizárására vonatkozó, a Be. 21. § (3) bekezdés a) pontjában foglalt rendelkezést érinti az Alkotmánybíróság korábban hozott 34/2013. (XI. 22.) AB határozata is, ebben határozta meg a testület alkotmányos követelményként, hogy a 21. § (3) bekezdés a) pontja alapján a nyomozási bíróra vonatkozó szabályok szerint eljáró törvényszéki egyesbíró is kizártnak minősül az ügy érdemi elbírálása során.

Az alkotmányos követelménynek a jogalkalmazás számára történő egyértelművé tétele indokolja a Be.-nek az említett alkotmánybírósági határozatokkal összefüggésben álló rendelkezései módosítását.

Ennek megfelelően a bíró kizárására vonatkozó általános szabályok között pontosan meg kell fogalmazni azt, hogy a vádemelést követően a bíróság további eljárásából ki van zárva, aki az ügyben a vádemelés előtt nyomozási bíróként vagy a nyomozási bíró határozata elleni fellebbezés tárgyában eljár. [...]

[30] A Be. 21. § (3) bekezdés a) pontjának ennek megfelelően módosított normatartalma maradéktalanul kielégíti az Alkotmánybíróság hivatkozott határozataiban tükröződő alkotmányos elvárásokat. A törvénymódosításhoz kapcsolódó átmeneti rendelkezések viszont kétségesse teszik az Alkotmánybíróság által elvárt garanciális követelmény következetes érvényesülését.

[31] A jogalkotó ugyanis a Be. 606/B. § (1) bekezdés b) pontjában foglalt rendelkezése által a Be. 21. § (3) bekezdés a) pontjában foglalt rendelkezés módosításának időbe-

li hatályát a 21/2016.(XI. 30.) AB számú határozat meghozatalának időpontjához kötötten határozta meg.

[32] Ebből következően a Be. 2017. április 19-étől hatályos rendelkezései szerint a nyomozási bíró határozata elleni fellebbezés tárgyában másodfokon eljáró bíró a 2016. november 30-án bíróságra érkezett ügyben még képes pártatlanul dönteni, viszont ha 2016. december 1-én olyan ügy lajstromozására kerül sor, amelyben a nyomozási bíró határozata elleni fellebbezés tárgyában eljár, akkor a törvény erejénél fogva eleve kizárt a pártatlansága.

[33] A jogalkotó indokolása szerint ennek magyarázata a következő: „Az átmeneti rendelkezések megalkotását lényegesen meghatározó körülmény, hogy a 21/2016. (XI. 30.) AB határozat - ellentétben a már hivatkozott és hasonló tárgyú döntést megfogalmazó 34/2013. (XI. 22.) AB határozattal - nem tartalmazza azt a megkötést, hogy az alkotmányos követelményt a határozat közzétételét követően indult büntetőeljárásokban kell csak alkalmazni, továbbá meg is semmisítette a kifogásolt kúriai ítéletet. Mindezekre tekintettel kérdésessé vált a 21/2016. (XI. 30.) AB határozatban kifejtett alkotmányos követelmény érvényesítésének az időbelisége, azaz hogy ezt az új, és a bíróságok által értelemszerűen az eddigi ítélkezés során nem követett alkotmányos követelményt mely időponttól kell alkalmazni, illetve az alkotmányos követelményt mely ítéletek esetében kell érvényesíteni. Az aggályt leginkább a 21/2016. (XI. 30.) AB határozat kihirdetését követően a jogalkalmazásban tapasztalt jogértelmezési különbségekből fakadó bizonytalanság igazolta. Az alkotmányos követelmény érvényesítése érdekében a bírósági vezetők ugyanis megkezdték a folyamatban lévő összes ügy áttekintését és az érintett büntetőügyek átszignálását, egy konkrét büntető ügyben eljáró kis létszámú törvényszéken pedig a bírák kizártságukra hivatkozással más törvényszék kijelölését kérték az eljárás lefolytatására. Ez azonban az időszerűségi mutatók romlásával járhat, hiszen a hivatásos bíró személyének megváltozása maga után vonja az eljárás megismétlésének kötelezettségét, hiszen ennek megsértése feltétlen, tehát mérlegelést nem tűrő hatályon kívül helyezési ok.

A kiszámíthatóság és a jogbiztonság követelményére figyelemmel azonban az ügyek széles körét érintő kétség nem tartható fenn, ezért az Alkotmánybíróság által nyitva hagyott kérdést a jogalkotónak kell egyértelműen rendeznie. A rendelkezés a folyamatban lévő és - a módosítás specialitására tekintettel - a jogerősen lezárt ügyekre is tartalmaz átmeneti rendelkezéseket. Az Ab. tv. 43. és 45. §-ának rendelkezéseiből következően az Alkotmánybíróság határozatának ex tunc hatálya csak akkor van, ha az Alkotmánybíróság a határozatában Alaptörvénnyel ellentétes jogszabályt semmisít meg és egyúttal kifejezetten rendelkezik is arról, hogy ez a felül nem vizsgált bírói döntéseket is érinti. Miután az Alkotmánybíróság a 21/2016. (XI. 30.) AB határozatában nem rendelkezett alaptörvény-ellenes jogszabályi rendelkezés megsemmisítéséről, az ezen AB határozatban írt alkotmányos követelménynek az AB határozat közzétételét követően meginduló eljárásokban kell érvényesülnie. Az említett két AB határozat közzététele napjára figyelemmel rendezi a törvény azt, hogy mely időponttól kezdődően kell kizártnak tekinteni a vádemelés utáni bírósági eljárásból a nyomozás során eljáró bírót és az észszerűség szempontjaira figyelemmel a folyamatban lévő ügyek tárgyában való döntéshozatal során eljáró tanácsokat. [...]

[34] A törvényszék az átmeneti rendelkezések idézett indokolását azért találta tévesnek, mert az Alkotmánybíróság a 21/2016.(XI. 30.) AB számú határozatával nem a Be.

21. § (3) bekezdésének megsemmisítéséről, hanem a Be. 21. § (3) bekezdés a) pontja alkotmányjogi értelmezésének tartalmáról határozott a Kúria Bfv.I.588/2015/5. számú ítéletének megsemmisítése kapcsán. Ebből következően az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 43. §-ának (1) bekezdése értelmében törvényes lehetősége sem volt a Be. konkrét ügyben támadott rendelkezése alaptörvény-ellenességének megállapítására, következésképpen ennek megsemmisítésére sem, miután annak tartalma önmagában véve megfelelt az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdésében foglaltaknak, csupán alkalmatlan volt az abból fakadó alkotmányos követelmények maradéktalan kielégítésére.

[35] Ezért a törvényszék szerint az idézett indokolásnak az ex tunc hatályú megsemmisítés hiányára vonatkozó érvelése jelen esetben semmilyen jogi relevanciával nem bír, miután az Alkotmánybíróság által alaptörvény-ellenesnek tekintett törvényértelmezés tükrében nem maga a Be. vizsgált rendelkezése bizonyult alkotmányellenesnek, hanem lényegét tekintve – e rendelkezés Alkotmánybíróság általi értelmezéséhez képest – a Kúria 1/2013. büntető elvi határozata szerinti szűkebb bírói értelmezésének alkotmányellenessége került megállapításra.

[36] Az Alkotmánybíróság tehát a 21/2016. (XI. 30.) AB számú határozatában – dr. Stumpf István alkotmánybíró különvéleményével ellentétben (Indokolás [48] - [54]) – nem az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdésében foglalt pártatlanság követelményének kielégítésére alkalmatlan törvényi rendelkezés mulasztással előidézett alaptörvény – ellenességének fennállását, hanem az adott normaszöveg bírói értelmezésének alkotmányellenességét állapította meg.

[37] Ennek az alkotmányossági problémának a fennállása pedig nem szűkíthető le a 2016. november 30-a után indult büntetőügyekre, hiszen különben a Kúria ezt az időpontot jóval megelőzően, 2015. június 23-án meghozott Bfv.I.588/2015/5. számú ítéletének megsemmisítésére sem kerülhetett volna sor az Alaptörvény XXVIII. cikke (1) bekezdésének sérelme miatt.

[38] Mindebből következően a Be. 606/B. § (1) bekezdése b) pontjának alkalmazása esetén a törvényszék eljárási jogosultságát olyan normaszöveg alapozná meg, amelynek alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság teljes ülése csaknem egyhangú határozatában konkrét ügyben már megállapította.

[39] Ilyen esetben pedig a bíróságnak az Abtv. 25. § (1) bekezdésének nyelvtani értelméből fakadóan nem csupán lehetősége, hanem kifejezett jogalkalmazói kötelezettsége az eljárás felfüggesztése mellett az Alkotmánybíróságnál a jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenessége megállapításának kezdeményezése, annál is inkább, mert az Alaptörvény 28. cikke szerint: „A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik.”

[40] Az idézett értelmezési szabály kapcsán azonban azt is szükséges kiemelni, hogy a két alkotmányos értelmezési szempont ütközése esetén az Alaptörvény R) cikkének (1) bekezdéséből következően – amely szerint: „Az Alaptörvény Magyarország jogrendszerének alapja – nyilvánvalóan az Alaptörvénnyel adekvát értelmezésnek kell prioritást kapnia.

[41] Az ellenkező álláspont ugyanis nem csupán az idézett alaptörvényi rendelkezés figyelmen kívül hagyását jelentené, hanem az Alkotmánybíróság számos határozatában az Alaptörvény B) cikkének (1) bekezdéséből levezetett jogbiztonság követelményének érvényesülését is sértené.

[42] Ezért tekinthető önellentmondásosnak a törvényszék álláspontja szerint a 2017. évi XXIX. törvény 13. §-ához – fűzött korábban már idézett – miniszteri indokolásnak a „kiszámíthatóság”, a „jogbiztonság” és az „ésszerűség” jelentőségének mint a javasolt átmeneti rendelkezés indokaira vonatkozó érveknek a hangsúlyozása, annál is inkább mert a 2016. november 30-tól 2017. április 19-ig eltelt idő alatt a Be. 21. § (3) bekezdés a) pontjának módosítása által érintett peres ügyek túlnyomó részének átosztása már megtörtént a bírósági szervezetben.

[43] Ennek kiemelését az indokolja, hogy a Be. 21. § (3) bekezdésének a) pontjában foglalt kizáró rendelkezés hatályos szövege összhangban áll az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdése által biztosított alapvető állampolgári jogokkal, így törvényi szinten megfelelően garantálja a pártatlan bírósági eljáráshoz való jog biztosítását is, amelynek általános körű gyakorlati érvényesülését azonban kétségtelenül gátolja a hivatkozott indokra alapozott átmeneti rendelkezések törvénybe iktatása, így a jelen ügyben a Be. 606/B. § (1) bekezdés b) pontjának rendelkezése, amely a még folyamatban levő ügyekben is időbeli feltételhez köti az egyébként ma már alkotmányosan támadhatatlan tartalommal hatályban levő kizáró rendelkezés alkalmazhatóságát.

[44] Ezzel összefüggésben az is megjegyzendő, hogy a támadott rendelkezés a jogbiztonságból levezethető visszaható hatályú jogalkotás tilalmába is ütközik a törvényszék szerint, miután egyértelműen elnehezíti a 2016. november 30-a előtt indult büntetőügyek vádlottjainak helyzetét annak következtében, hogy esetükben a pártatlan elbíráláshoz való joguk feltétlen érvényesülése nem biztosított abban az esetben, ha annak elbírálásában a nyomozási bíró határozata elleni fellebbezés tárgyában eljáró bíró vesz részt, aminek a lehetőségét a támadott átmeneti rendelkezés nem teszi kizárttá.

[45] Megjegyzendőnek tartja a törvényszék továbbá azt is, hogy a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 2. § (4) bekezdésének a) pontjában foglaltakból következően a jogszabály megalkotásakor biztosítani kell, hogy az megfeleljen az Alaptörvényből eredő tartalmi és formai követelményeknek, hiszen a már kifejtettekben következően a Be. 606/B. § (1) bekezdésének b) pontja az Alaptörvény XXVIII. (1) bekezdéséből levezethető pártatlansághoz való jog feltétel nélküli érvényesülését szükségszerűen korlátozza.

[46] Ez pedig azért is elfogadhatatlan, mert: „Az Alkotmánybíróság a tisztességes eljáráshoz való jogra vonatkozó határozataiban rámutatott, hogy ennek számos eleme van, s a büntetőeljárás szabályrendszerének megalkotásakor egyik vagy másik a további rováására nem abszolutizálható [összefoglalóan: 14/2004. (V. 7.) AB határozat, ABH 2004, 241, 266.]. Az erre vonatkozó gyakorlatát legutóbb összegző 20/2005. (V. 26.) AB határozatban elvi éllel szögezte le, hogy az egyes jogintézmények és döntési eljárások szabályozásakor »gazdaságossági és célszerűségi okokból az eljárási, s főként a közvetlen alkotmányi garanciák érvényesítéséről« a jogalkotó nem mondhat le. Az Alkotmány 2. § (1) bekezdése és a tisztességes eljárás követelményének összevetéséből az is következik, hogy az egyes jogintézmények, a bírósági eljárás kiszámítható és következetes működésének az alapja »a döntést befolyásoló processzuális szabályoknak félreérthetetlen, a gyakorlatban érvényesülő mérlegelési határait kijelölő megfogalmazás[a]« „(ABH 2005, 202, 218-219.)” [64/D/2005. AB határozat, Indokolás III.1.1.]

[47] Ez az alkotmánybírósági gyakorlatban korábban kialakított alkotmányos tétel a törvényszék álláspontja szerint az Alaptörvény korábbi alkotmányos szabályozáshoz

hasonló garanciális szabályainak értelmezésekor is irányadónak tekinthető a védelemhez való jog érvényesülésének vizsgálata terén folytatott alkotmánybírói gyakorlat-hoz hasonlóan. (Alkotmánybírói III/498/2016. számú határozat. Indokolás [36]).

[48] Erre figyelemmel az idézett [48] alatti alkotmánybírói határozat indokolásából kiindulva a konkrét átmeneti rendelkezéssel kapcsolatban az is megállapítható, hogy az az ésszerű határidőn belüli elintézéshez való jogot abszolútizálja a pártatlanságot is magában foglaló tisztességes eljárásról való joggal szemben, amivel összefüggésben semmilyen alkotmányosan elfogadható indok nem állapítható meg.

[49] Ennek másodlagos következményeként pedig a pártatlan elbíráláshoz való jog gyakorlati érvényesülésének kiszámíthatatlansága is megállapítható a következők folytán.

[50] A BÜSZ 36. §-ának (2) bekezdés szerint: „Az egyesítés a korábban, több ügy egyesítésekor a legkorábban lajstromozott ügyirathoz történik.” Ebből következően a 2016. november 30. napja előtt és azután érkezett ügyek egyesítésének szükségessé válása esetén erre a november 30-a előtt lajstromozott ügyhöz történő egyesítéssel kerülhet sor. Ilyen esetben tehát az ügy szükségképpen 2016. november 30-a előtt indult büntetőeljárásnak minősül, amelyben akár olyan bíró is eljárhat, aki az egyébként ezt követően indult ügyben a nyomozási bíró határozata elleni fellebbezés tárgyában eljár.

[51] Az átmeneti rendelkezés alkalmazásának további bizonytalansági tényezőjét jelenti annak tisztázatlansága, hogy milyen időpont tekinthető relevánsnak az eljárás „indulása” szempontjából. A Be. 2. §-ának (1) bekezdéséből következően értelemszerűen a vádirat vagy vádindítvány, illetőleg magánvádas ügyben a feljelentés bíróságra érkezésének napja tekinthető ilyen időpontnak, miután erre vonatkozó értelmező rendelkezést sem a BÜSZ, sem pedig a bíróságok egységes iratkezelési szabályzatáról szóló 17/2014. (XII. 23.) OBH utasítás [a továbbiakban: Beisz.] nem tartalmaz. Ugyanakkor a BÜSZ 28. §-ában foglaltakból értelemszerűen a lajstromozásra minden bíróságon sor kerül, vagyis másod- és harmadfokú-, valamint felülvizsgálati eljárás esetén a törvényszéken és az ítéltáblán, s a Kúrián is új eljárás indul az adott bírósági szinten, hiszen a Beisz. 84. § (2) bekezdésének b) pontja szerint az ítéltáblákon és a törvényszékeken a felterjesztőlap is kezdőiratként kezelendő irat, amire tekintettel meghatározhatatlan, hogy a büntetőeljárásnak a Be. 606/B. § (1) bekezdésének b) pontja szerinti indulásának időpontja tulajdonképpen mikorra datálható, amire tekintettel a kiszámíthatóságot is magában foglaló jogbiztonság érvényesülése a szóban forgó átmeneti rendelkezéssel kapcsolatban szóba sem jöhet.

[52] A törvényszék pedig egyetért azzal az alkotmánybírói állásponttal, amely szerint: „Nincs jelentősége annak [...] hogy a jogszabály, ha szövegezése elméletileg többféle lehetséges értelmezésnek is teret ad, [akkor a bírói értelmezése] következtében »válíkat« alkotmányellenessé vagy eleve valamennyi lehetséges értelmezési változatban is alkotmányellenes.” [Alkotmánybírói 42/2005. (XI. 14.) AB számú határozat, dr. Tersztyánszky dr. Vasadi Éva alkotmánybíró különvéleménye, 26.]

[53] „Az Alkotmánybírói már a 9/1992. (I. 30.) AB határozatában megállapította – és ma is irányadónak tekintik –, hogy a jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. A jogbiztonság az államtól, és elsősorban a jogalkotótól azt követeli meg, hogy a jog egésze, egyes részterületei és szabályai világosak, egyértelműek, hatásukat tekintve kiszámíthatóak és a norma címzettjei számára is előre láthatóak legyenek. (ABH 1992,

59, 65.) A jogbiztonság egyik legfontosabb alapkövetelménye a jogszabályok kiszámíthatósága, a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogi normák, jogintézmények egyértelműsége. {38/2012. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [84]; 3047/2013. (II. 28.) AB határozat, Indokolás [13] és [16]; 3106/2013. (V. 17.) AB határozat, Indokolás [8]; 24/2013. (X. 14.) AB határozat, Indokolás [48]}. (23/2014. (VII. 15.) AB számú határozat, Indokolás [44].)”

V.

[54] A Be. 606/B. § (1) bekezdés b) pontjának az előzőekben írtakból következő alaptörvény-ellenességének megállapíthatóságára tekintettel a törvényszék – a Be. 307. §-ának (1) bekezdése szerint eljárva – a Be. 266. § (1) bekezdésének b) pontja alapján felfüggesztette a büntetőeljárást az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezése céljából.

[55] Az egyedi normakontroll iránti eljárás kezdeményezése, valamint céljának és indokának megjelölése az Abtv. 25. §-ának (1) bekezdésén alapul.

[56] A törvényszék végzése elleni fellebbezés lehetőségének kizárása a Be. 307. §-ának (2) bekezdésén alapul.

Nyíregyháza, 2017. június 29.

tanácselnök

bíró

bíró

A kiadmány hiteléül:

